

**Justitiedepartementet
103 33 Stockholm**

Stockholm den 14 januari 2016

Yttrande avseende DS 2015:42 – Ett särskilt tortyrbrott?

Svenska sektionen av Amnesty International (nedan Amnesty) lämnar följande synpunkter på förslagen i DS 2015:42 (nedan utredningen).

Behov av ett särskilt brott

Amnesty välkomnar först och främst utredningens förslag att införa ett särskilt tortyrbrott. Utöver de mycket viktiga skäl som anförs i utredningen för ett sådant brott anser Amnesty att det åligger Sverige enligt tortyrkonventionen att kriminalisera tortyr som ett särskilt brott.

Amnesty instämmer i utredningens bedömning att de nuvarande straffrättsliga bestämmelserna inte i tillräcklig utsträckning kriminaliserar psykisk tortyr och är därför – även av detta skäl – positiva till förslaget att införa en ny straffbestämmelse som omfattar alla former av tortyr.

Genom att kriminalisera tortyr som ett särskilt brott, låta det omfattas av universell jurisdiktion, undanta det från bestämmelserna om preskription och införa adekvata straff kan Sverige uppfylla sina förpliktelser enligt internationell rätt.

Definitionen av tortyr; statliga aktörer och icke-statliga aktörer

I motsats till utredningens förslag anser Amnesty att det svenska tortyrbrottet bör utgå från en definition av tortyr som innebär att tortyr kan begås av icke-statliga aktörer och att handlingarna inte behöver ha utförts i ett visst särskilt syfte. Amnesty delar utredningens bedömning att det inte bör finnas något utrymme för "laglig tortyr" och därmed också i uppfattningen att det inte bör införas något undantag för lagenliga sanktioner.

Av Europadomstolens praxis står det klart att Europakonventionen ställer krav på konventionsstaterna att förhindra att personer inom dess jurisdiktion utsätts för tortyr – även när handlingarna utförs av personer som inte är offentliga tjänstemän. Inte heller i praxis från Jugoslavien- och Rwandatribunalerna eller i Romstadgan har det ansetts att tortyr endast kan utföras av offentliga tjänstemän. Mot bakgrund av detta, Europakonventionens ställning av svensk lag och brottets straffvärdhet menar Amnesty att förslagets begränsning av gärningsmannakretsen riskerar att Sverige inte lever upp till sina åtaganden och att allvarliga brott riskerar att inte omfattas av

bestämmelsen. Svensk rätt bör, såsom utredningen också framfört, sträva efter att uppfylla den internationella rättens krav på kriminalisering med god marginal.

Genom förslaget om att bestämmelsen ska omfatta "även annan som handlar såsom företrädare för det allmänna" är det visserligen möjligt att även vissa icke-statliga aktörer som utövar den faktiska makten i en region kan omfattas. Däremot torde långt ifrån alla väpnade oppositionella grupper, rebellgrupper eller terrororganisationer omfattas av bestämmelsen vilket vi ser som mycket problematiskt.

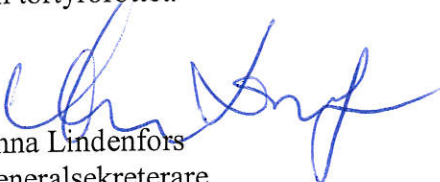
Definitionen av tortyr; syfte

Tortyr utförs alltid med ett syfte att bryta ned offrets identitet eller att kränka dennes fysiska och psykiska integritet. Ett krav på att det ska gå att fastställa det konkreta syftet, såsom att tvinga fram en bekännelse, för att handlingen ska omfattas av bestämmelsen om tortyr riskerar att utesluta allvarliga fall där det direkta syftet med handlingen inte går att fastställa. Av denna anledning föreslår Amnesty att det istället, som definition, i lagtexten ska stå "om syftet är att bryta ned offrets identitet eller att kränka dennes fysiska eller psykiska integritet."

Ansvar för medverkan och underlåtenhet

Amnesty välkomnar förslaget att införa särskilda bestämmelser om överordnades ansvar för underlåtenhet att förhindra tortyr, utöva kontroll och anmäla misstanke om tortyr. Mot bakgrund av Sveriges långtgående skyldigheter att förhindra tortyr kan dock begränsningen av underlåtandansvaret till personer i överordnad ställning ifrågasättas. Såsom konstaterats i utredningen ska tortyrkonventionens medverkandebegrepp tolkas brett. Amnesty menar att det är tveksamt att de nuvarande medverkansbestämmelserna fullt ut motsvarar de krav som ställs i tortyrkonventionen. Frågan om skyldigheten att ingripa mot tortyr som begås av kollegor eller överordnande synes t.ex. inte helt klar.

Detta yttrande är författat av medlemmar i gruppen för internationell straffrätt inom Amnesty tillsammans med Amnestys sekretariat. Vi bifogar som bilaga Amnestys PM om tortyrbrottet.

Anna Lindenfors
Generalsekreterare
Amnesty International
Svenska sektionen